

ÄNGSSVINGEL – Odlingsvägledning

Odlingskalender

Insåningsåret	
April - maj	Insådd görs vanligen i vårstråsäd Utsädesmängd 6–10 kg/ha. Sådjup 2 cm.
Maj	Ogräsbekämpning
Augusti	Skyddsgrödans stubb putsas ner.
September - början av oktober	Kvävegödsling Eventuell ogräsbekämpning. Eventuell bekämpning av spillsädesplantor.
Fröåret	
mars/april	Kvävegödsling
April - Maj	Eventuell ogräsbekämpning. Tillväxtreglering vid mycket god tillväxt. Eventuell bekämpning mot mjöldagg och nätnekros.
Andra halvan av juli	Fröskörd
Augusti	Stubben putsas efter skörd.
September - början av oktober	Kvävegödsling

ÄNGSSVINGEL
Festuca pratensis (lat)
Engsvingel (dk & no)
Meadow fescue (eng)

Ängssvingel är ett hårdigt gräs som i första hand används i slåttervallsblandningar. Gräset växer som en lös tuva utan utlöpare.

Fribelägenhet

Tänk på att frövallarna har ett fribelägenhetskrav. Detta betyder att det inte får finnas växter av samma art men annan sort än frövallens inom ett visst avstånd, eftersom det då finns risk för korspollinering. För bruksvara (C-kvalitet) är kravet minst 50 m (100 m om fältet är mindre än 2 ha) och för stamfrö (A- och B-kvalitet) minst 100 m (200 m om fältet är mindre än 2 ha).

För att undvika pollinering från en annan sort av ängssvingel som växer i en slåttervall, träda, skyddszon eller fältkant måste dessa putsas i god tid innan ängssvingeln blommar.

Etableringsteknik

Ängssvingel har ett stort behov av ljus under etableringen.

Vanligaste sättet att etablera ängssvingel är att insådden görs i vårstråsäd. Normalt används vårstråsäd som skyddsgröda men även raps, lin och ärter kan användas.

Målet är att etablera ett bestånd på ca 80–100 gräsplantor/m². Utsädesmängden ligger vanligen mellan 6–10 kg/ha.

En bra såbädd är viktig och ängssvingel bör maximalt sås på 2 cm djup. Sådden görs på 12 eller 24 cm radavstånd och i direkt anslutning till sådd av insåningsgrödan. Sådjupet ska vara max 2 cm vilket ställer krav på en bra såbädd. Är såbädden torr och lucker krävs vältning före och eventuellt efter sådd.

Gödsling

Tabell 1. Kvävegödsling (N) av ängssvingel

	Vår	Höst
Insåningsåret		Om insådden är svag tillförs 30 kg/ha N direkt efter skörd av insåningsgrödan. 60 kg/ha N i slutet av september/början oktober
1-3 fröskördeår	80–110 kg/ha N i slutet av mars/början av april	60 kg N i slutet av september/början oktober efter sista putsningen

Om grödan **inte** tillväxtreglering minskas vårkvävegivan med 20–30 kg N/ha

För att det ska bildas tillräckligt många fertila skott krävs att en väsentlig del av kvävegivan läggs på hösten.

Om man önskar ensilera återväxten tillförs 40 kg/ha extra kväve 1–2 veckor efter fröskörd (direkt efter putsningen av fröstubben). I övrigt gödslas enligt ovanstående rekommendationer.

Flytgödsel kan tillföras på hösten. Flytgödseln sprids direkt efter putsning eller ensilering i början av oktober. Tillför gärna upp till hälften av kvävebehovet som handelsgödsel för en jämnare kvävefördelning.

Kompletteringsgödsling med 20–30 kg/ha kväve (t ex kalksalpeter) kan vid synliga bristsymptom genomföras under sista hälften av maj i mitten av axgången.

Fosfor, kalium och svavel

Ängssvingel har behov av ca 15 kg/ha fosfor, ca 50 kg/ha kalium och ca 15 kg/ha svavel.

Vanligaste sättet att etablera ängssvingel är att insådden görs i vårstråsäd. Den är också möjligt att etablera i trindsäd, lin och våroljeväxter.

Genom att så insåningsgrödan med dubbelt radavstånd får insådden ljus och plats. Utsädesmängden i insåningsgrödan reduceras med ca 30 % vid sådd på 24 cm radavstånd

Mangan

Speciellt på jordar med hög mullhalt eller för övrigt lucker jord, är mangansprutning aktuell. Riktlinjen är att om man i andra grödor har behov för mangansprutning ska även ängssvingelfrövalen behandlas. Detta görs i samband med vårens ogräsbekämpning.

Ogräsbekämpning

De ogräs man ska vara extra uppmärksam på är de som är svåra eller omöjliga att rensa bort och som därför riskerar varans möjlighet att bli certifierad. Till dessa ogräs hör framförallt *kvickrot*, *lost*, *renkavle*, *råttsvingel* samt *vissa kulturgräs som rajgräs och hundäxing*.

Läs alltid på förpackningens etikett!

Insåningsåret (insåningsgröda = stråsäd)

2,0 l/ha Ariane S, eller
0,8–1,0 l/ha Starane XL, m.fl.
För att förstärka effekten mot bl.a. viol,
plister och veronika tillsätt 0,1 l/ha
Legacy/Diflanil

Hösten efter skörd av insåningsgrödan

Vid förekomst av örtogräs kan bekämpning
utföras med Cleave 1,5–1,8 l/ha. Vid
eventuell förekomst av viol, veronika och
plister rekommenderas 0,1–0,15 l/ha
Legacy/Diflanil (UPMA) om det inte använts
på våren. Läs etiketten!

Skördeåret

Vanligen behöver vallen bara
ogräsbekämpas inför första årets fröskörd.
1,5–1,8 l/ha Starane XL, m.fl. eller 2,5
l/ha Ariane S. För att förstärka effekten mot
bl.a. viol, plister och veronika tillsätt 0,1–
0,15 l/ha Legacy/Diflanil (UPMA)

Eventuell förekomst av kvickrot kan
medföra att kvickrotsfrön kommer med i
frövaran. Kvickrotens senare mognad gör
dock att dess småax oftast förblir hela och
passerar genom tröskan vid direkt
tröskning. Detta kräver tillräckligt
slagskoavstånd och relativt lågt
cylindervarvtal.

Sjukdomar & skadegörare

Vitaxkvalster

Bekämpning av insekter är sällan
nödvändigt i förstaårsvallen. Om du hittar
vita ax i förstaårsvallen finns det behov av
behandling i andra och tredjeårsvallar med
full dos av godkänd pyretroid när björkarna
har ”musöron”, dvs björkbladen är ca 0,5
cm.

Nätnekros och mjöldagg

Om det vid tiden för axgång är lätt att hitta
svampangrepp på de tre översta bladen är
det befogat med en bekämpning.
Försöksresultat visar att det är god
lönsamhet för en behandling. Godkänt
preparat är Amistar/Mirador, 0,5 l/ha

Tillväxtreglering

Tillväxtreglering är oftast positivt för
grödan. Pollineringen blir bättre och
frötillväxten större ju längre grödan står
upp inför skörden. Vi ser oftast en
skördeökning på 10–20 %.

Tillväxtreglering genomförs från
begynnande sträckning till begynnande
axgång. Det är viktigt att grödan är i mycket
god tillväxt och inte stressad av torka vid
behandlingstillfället.

Enkelbehandling (DC 30-49)

0,4–0,8 l/ha Moddus M, Moddus Start m.fl.

Dubbelbehandling

Förslag:

DC 30–37, 0,4 l/ha Moddus Start

DC 43–49, 0,4 l/ha Moddus M

Läs alltid på förpackningens etikett!

Skörd

Ängssvingel mognar normalt under mitten -
slutet av juli månad och är ganska
drösningsbenägen. Vid gulgrodnad börjar
drösningen och risken för spillförluster ökar
snabbt. Även vid liggbildning har grödan en
tendens att bli lätt och resa sig före skörd.
Frisk vind är då tillräckligt för att ge stort
spill i en tunn gröda. Direkttröskning är
vanligaste skördemetoden och bör väljas vid
förekomst av kvickrot, men strängläggning
är ett bra alternativ.

Direkttröskning

Tiden för direkttröskning infaller ca 35
dagar efter blomning. Var uppmärksam på
risken för drösnings, särskilt om grödan står
upp. Eftersom vattenhalten vid direktskörd
är hög (25–30 %) är det mycket viktigt med
en snabb efterbehandling av fröet.
Vid jämn mognad är fröet lätttröskat.

Strängläggning

Strängläggning är oftast en säker metod
som minskar risken för drösnings.
Strängläggningen görs när de första fröna i
vippan släpper vid skakning i handflatan,
ungefär 25 dagar efter blomning.

Stränglägg hellre två dagar för tidigt än två dagar för sent.

Grödan bör ligga stränglagd ca en vecka innan den tröskas. Försök att lägga strängen så att det kommer luft under.

Ett pick-up-bord på skördetröskan är inte ett måste, men underlättar skörden av strängarna och man blir mindre känslig för dåligt väder och blött växtmaterial.

Tröskans grundinställning

<i>Cylinder</i>	Periferihastighet 25–30 m/s vilket normalt motsvarar 800–1000 varv/minut.
<i>Slagsko</i>	Fram, ca 12 mm. Bak, ca 6 mm.
<i>Översåll</i>	Lamellsåll 8 mm.
<i>Undersåll</i>	Lamellsåll 6 mm.
<i>Luftmängd</i>	Börja med låg hastighet på fläkten och justera sedan med hänsyn till renhet och fröspill.

Normal renvaruhalt på tröskråvaran är 80–90 %.

Efterbehandling av fröet

En fröråvara med hög vattenhalt och ojämnt moget frö orsakar snabbt skadlig värmebildning. Detta innebär en risk att fröets grobarhet sänks. För att bevara kvaliteten är det viktigt att snarast lufta/kyla fröet under minst 2–3 dygn. När vattenhalten är under 18 % påbörjas aktiv torkning, eventuellt med tillsatsvärme.

1 m³ råvara med 85 % renvaruhalt väger ca 280 kg.

Höstbehandling

Insåningsåret

Skyddsgrödan ska sköras med låg stubb (8–10 cm) för att släppa ned tillräckligt med ljus till insådden. Alternativt putsas stubben ner. Skyddsgrödans halm kan hackas om halmmängderna är måttliga och halmen sprids jämnt. Halmtussar och bossträngar harvas ut vid behov. Eventuella spillplantor av insåningsgrödan och kraftig återväxt behandlas genom en eller flera putsningar i september/oktober. Vid riklig förekomst av spillplantor av stråsäd finns möjlighet att bekämpa dessa med Agil 0,12 l./ha (aug-okt, UPMA).

Ängssvingeln bör vara maximalt 10 cm hög inför vintern.

Fröskördeåren

Gräsfröhalmen kan antingen bärgas eller lämnas kvar hackad och väl fördelad. I mycket kraftiga bestånd bör halmen bärgas. Oavsett halmbehandling bör vallen putsas hårt (8–10 cm stubb) 1–2 veckor efter fröskörd. Om återväxten blir kraftig måste ytterligare en avputsning göras. Ängssvingeln bör vara maximalt 10 cm hög inför vintern.

Putsningsstidpunkten anpassas så grödan kan växa och återhämta sig 3–4 veckor innan vintern kommer.

Version 2020-01-31
Foto: Hans Jonsson

